

Sygn. akt IV U 2256/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 września 2013r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSR del. Tomasz Madej
Protokolant:	st. sekr. sądowy Katarzyna Krajewska

po rozpoznaniu w dniu 23 września 2013r. w Olsztynie

sprawy Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w (...)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne

przy udziale zainteresowanych: K. Ł., A. O., A. P., J. P., M. P., W. M. (1)

na skutek odwołania Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w (...)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 11 marca 2013 r. nr (...) (...)

z dnia 11 marca 2013 r. nr (...) (...)

z dnia 11 marca 2013 r. nr (...) (...)

z dnia 11 marca 2013 r. nr (...) (...)

z dnia 11 marca 2013 r., nr (...) (...)

z dnia 11 marca 2013 r., nr (...) (...)

o d d a l a o d w o ł a n i a

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzjami z dnia 11 marca 2013 r.:

- znak: (...), nr (...) ustalił zainteresowanemu **W. M. (1)** podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz wysokość składki na ubezpieczenie zdrowotne należne z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek – Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w (...), marzec i listopad 2009 r., marzec i listopad 2010 r., kwiecień i grudzień 2011 r.

- znak: (...), nr (...) ustalił zainteresowanemu **K. Ł.** podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz wysokość składki na ubezpieczenie zdrowotne należne z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek – Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w (...), za okresy: marzec i listopad 2009 r., marzec i listopad 2010 r., kwiecień i grudzień 2011 r.,

- znak: (...), nr (...) ustalił zainteresowanej **A. O.** podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz wysokość składki na ubezpieczenie zdrowotne należne z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek – Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w (...), za okresy: listopad 2010 r., kwiecień i grudzień 2011 r.

- znak: (...), nr (...) ustalił zainteresowanej **M. P.** podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz wysokość składki na ubezpieczenie zdrowotne należne z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek – Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w (...), za okresy: marzec i listopad 2009 r., marzec i listopad 2010 r., kwiecień i grudzień 2011 r.,

- znak: (...), nr (...) ustalił zainteresowanej **A. P.** podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz wysokość składki na ubezpieczenie zdrowotne należne z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek – Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w

(...), za okresy: marzec i listopad 2009 r., marzec i listopad 2010 r., kwiecień i grudzień 2011 r.,

- znak: (...), nr (...) ustalił zainteresowanej **J. P.** podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz wysokość składki na ubezpieczenie zdrowotne należne z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek – Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w (...), za okresy: marzec i listopad 2009 r., marzec i listopad 2010 r., kwiecień i grudzień 2011 r..

Od powyższych decyzji odwołania analogicznej treści złożył płatnik składek – **Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w (...)** (**(...)**), zarzucając organowi rentowemu naruszenie prawa materialnego, to jest:

- art. 18 ust.1 i art. 20 ust. 1 oraz art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t. j. Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.) oraz § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, a także

- art. 2 pkt 1 i art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t. j. Dz. U. z 2012 r., poz. 592 ze zm.) poprzez niewłaściwą wykładnię i błędne zastosowanie polegające na uwzględnieniu w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne i Fundusz Pracy, kwot wydatkowanych z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych na działalność socjalną.

Wskazując na powyższe domagał zmiany zaskarżonych decyzji i nieuwzględnienie w podstawie w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne kwot wydatkowanych z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych na działalność socjalną. W uzasadnieniu odwołań szeroko argumentował swoje stanowisko, wskazując, że wbrew ocenie ZUS nie ma podstaw prawnych do wyciągnięcia wniosku, że wypłacone pracownikom świadczenia z ZFŚS na cele socjalne, skutkują przyjęciem ich do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Argumentował, że boni przyznane przez (...) zostały przydzielone z uwzględnieniem kryterium socjalnego, które były wypłacane w różnych kwotach. W konkluzji dodał, że uwzględniono sytuację materialną pracowników, a rozpiętość kwotowa była znaczna.

W odpowiedzi Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. domagał się oddalenia odwołań. Wskazał, że zainteresowani w sprawie – wymienieni w treści zaskarżonych decyzji, otrzymali z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych płatnika składek – Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w (...) świadczenia w postaci bonów towarowych, w terminach i kwotach wskazanych w wydanych decyzjach. W ocenie organu rentowego na dzień przyznania bonów

pracownicy nie składali oświadczeń o dochodach rodziny - nie było zatem ustalonego kryterium dochodowego na członka rodziny. Jako kryterium weryfikacji sytuacji materialnej przyjęto dochód brutto pracownika z jednego miesiąca. Tym samym nie uwzględniono sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osób uprawnionych do korzystania z funduszu, którzy otrzymali bony o wartości od 100 zł do 500 zł. Ponieważ - płatnik składek - nie naliczył od wartości wydanych bonów składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, to zgodnie z obowiązującymi przepisami, organ rentowy ustalił podstawy wymiaru składek i przypisał składki za okresy wskazane w wydanych decyzjach.

Na rozprawie w dniu 8 lipca 2013 r. Sąd zarządził o połączeniu do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawę o sygn. akt IV U 2256/13 ze sprawami o sygnaturach: IV U 2257/13, IV U 2258/13, IV U 2259/13, IV U 2260/13, IV U 2361/13 i prowadzeniu dalej pod sygnaturą IV U 2256/13.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje :

Odwołujący się - płatnik składek Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w (...), w latach 2009-2011 będący dla zainteresowanych: **W. M. (1), K. Ł., A. P., M. P., A. O., J. P.** pracodawcą, gospodarował zakładowym funduszem świadczeń socjalnych.

Od dnia 8 sierpnia 2012 r. do dnia 20 listopada 2012 r. inspektorzy kontroli Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przeprowadzili u płatnika składek kontrolę, którą objęli okres od miesiąca kwietnia 2008 r. do miesiąca grudnia 2011 r. .

Według ustaleń kontroli, płatnik składek przyznał pracownikom świadczenie z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci bonów towarowych, przydzielanych przez komisję, w skład której wchodził dyrektor (...), główny księgowy, starsza księgową, przewodniczący oraz członkowie organizacji związkowej. Wymienieni nie ustalili i nie stosowali kryterium dochodowego na członka rodziny, tym samym nie uwzględniano sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osób uprawnionych do korzystania z Funduszu.

Na dzień przyznania bonów uprawnieni pracownicy nie składali wniosków i oświadczeń o dochodach rodziny. Płatnik jako kryterium oceny sytuacji materialnej przyjął dochód brutto pracownika uzyskany w Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej z jednego miesiąca.

W dniu 25 lutego i 5 marca 2013 r. do wydziału merytorycznego ZUS wpłynęły przekazane przez (...) w (...) oświadczenia pracowników sporządzone po zakończeniu postępowania kontrolnego, które zawierały informacje dotyczące wysokości wynagrodzeń, sytuacji życiowej i materialnej określonej na miesiąc poprzedzający przyznanie bonu towarowego. ZUS ocenił, że nie mogą one stanowić podstawy do zmiany ustaleń zawartych w protokole kontroli. Powyższe dokumenty złożyło około 85% uprawnionych pracowników , część z nich przedłożyła dokumenty PIT.

Zainteresowani w sprawie otrzymali bony pieniężne z ZFŚS w wysokości:

- W. M. (2) w marcu 2009 r. - 150,00 zł, w listopadzie 2009 r. - 200,00 zł, w marcu 2010 r. - 150,00 zł, w listopadzie 2010 r. - 210,00 zł, w kwietniu 2011 r. -140,00 zł grudniu 2011 r. - 220zł.,
- M. P. - w marcu 2009 r. - 350,00 zł, w listopadzie 2009 r. - 400,00 zł, w marcu 2010 r. - 400,00 zł, w listopadzie 2010 r. - 500,00 zł, w kwietniu 2011 r. -400,00 zł grudniu 2011 r. - 440zł.,
- A. P. - - w marcu 2009 r. - 350,00 zł, w listopadzie 2009 r. - 480,00 zł, w marcu 2010 r. - 400,00 zł, w listopadzie 2010 r. - 500,00 zł, w kwietniu 2011 r. -400,00 zł grudniu 2011 r. - 550zł.,
- K. Ł.- - w marcu 2009 r. - 300,00 zł, w listopadzie 2009 r. - 400,00 zł, w marcu 2010 r. - 340,00 zł, w listopadzie 2010 r. - 420,00 zł, w kwietniu 2011 r. -330,00 zł grudniu 2011 r. - 440zł.,

• J. P. – – w marcu 2009 r. - 300,00 zł, w listopadzie 2009 r. - 300,00 zł, w marcu 2010 r. – 340,00 zł, w listopadzie 2010 r. - 310,00 zł, w kwietniu 2011 r. -240,00 zł grudniu 2011 r. – 330zł.,

• A. O. - w listopadzie 2010 r. - 500,00 zł, w kwietniu 2011 r. -330,00 zł grudniu 2011 r. – 440 zł.,

Pracownicy płatnika, (których w latach 2008-2011 było około 100 osób), byli informowani za pośrednictwem swoich przełożonych o przyznawaniu im świadczenia w formie bonów towarowych. Wartość przyznanej pomocy zależała od miesięcznego dochodu brutto pracownika (...), poprzedzającego posiedzenie komisji socjalnej. B. były przyznawane dwa razy w roku, w okresie przedświątecznym.

I tak w marcu 2009 r. bony otrzymało 99 pracowników. Uwzględniono w tym: osoby przebywające na urloпах wychowawczych (4 osoby), osoby niepełnozatrudnione z jednym źródłem dochodu (1 osoba) oraz osoby niepełnozatrudnione (9 osób).

Według wysokości dochodu brutto - liczby uprawnionych pracowników, którzy pobrali bony, przedstawiały się następująco:

- do kwoty brutto 1.500 zł – **20 osób** otrzymało bony po **350 zł**,

- kwota brutto powyżej 1.501 zł do 2.000 zł – **21 osób** otrzymało bony po **300 zł**,

- kwota brutto powyżej 2.001 zł do 3.000 zł – **35 osób** otrzymało bony po **220 zł**,

- kwota brutto powyżej 3.000 zł oraz w wypadku korzystania z urloпов wychowawczych - **9 osób** otrzymało bony po **150 zł**.

Ponadto płatnik składek przyznał bony osobom zatrudnionym w niepełnym wymiarze czasu pracy , posiadającym inne źródło dochodu – bon o wartości 100 zł. oraz tym nie posiadającym dodatkowego źródła dochodu – 350 zł .

W listopadzie 2009 r. bony przyznano 101 osobom, a wykaz liczby osób według analogicznego kryterium dochodowego był następujący:

- do kwoty brutto 1.500 zł – **7 osób** otrzymało bony po **480 zł**,

- kwota brutto powyżej 1.501 zł do 2.000 zł – **24 osób** otrzymało bony po **400 zł**,

- kwota brutto powyżej 2.001 zł do 3.000 zł – **38 osób** otrzymało bony po **300 zł**,

- kwota brutto powyżej 3.000 zł – **18 osób** otrzymało bony po **200 zł**.

Osoby zatrudnione w niepełnym wymiarze czasu pracy lub przebywające na urloпах wychowawczych - **14 osób** otrzymało bony po 100 zł.

W marcu 2010 r. bony przyznano 99 osobom, a wykaz liczby pracowników według kryterium dochodowego był następujący:

- do kwoty brutto 1.700 zł – **22 osoby** otrzymało bony po **400 zł**,

- kwota brutto powyżej 1.701 zł do 2.400 zł – **17 osób** otrzymało bony po **340 zł**,

- kwota brutto powyżej 2.401 zł do 3.400 zł – **35 osób** otrzymało bony po **250 zł**,

- kwota brutto powyżej 3.401 zł – **12 osób** otrzymało bony po **150 zł**.

Ponadto wypłacono bony 11 osobom – zatrudnionym proporcjonalnie do etatu oraz 2 osobom przebywającym na urloпах wychowawczych.

W grudniu 2010 r. bony przyznano 95 osobom, a wykaz liczby osób według analogicznego kryterium dochodowego był następujący:

- do kwoty brutto 1.700 zł – **17 osób** otrzymało bony po **500 zł**,
- kwota brutto powyżej 1.701 zł do 2.400 zł – **16 osób** otrzymało bony po **420 zł**,
- kwota brutto powyżej 2.401 zł do 3.400 zł – **38 osób** otrzymało bony po **310 zł**,
- kwota brutto powyżej 3.401 zł – **15 osób** otrzymało bony po **210 zł**.

Wypłacono bony 7 osobom – zatrudnionym proporcjonalnie do etatu

(od 90 zł) oraz 2 osobom przebywającym na urloпах wychowawczych (po 190 zł).

W 2011 r. płatnik składek realizował również wypłatę bonów towarowych. Tak oto w kwietniu 2011 r. bony przyznano 103 osobom, zaś wykaz liczby osób według analogicznego kryterium dochodowego był następujący:

- do kwoty brutto 1.700 zł – **18 osób** otrzymało bony po **400 zł**,
- kwota brutto powyżej 1.701 zł do 2.400 zł – **22 osoby** otrzymało bony po **330 zł**,
- kwota brutto powyżej 2.401 zł do 3.400 zł – **34 osób** otrzymało bony po **240 zł**,
- kwota brutto powyżej 3.401 zł – **12 osób** otrzymało bony po **140 zł**.

Wypłacono bony 16 osobom – zatrudnionym proporcjonalnie do etatu oraz 1 osobie przebywającej na urlopie wychowawczym.

W grudniu 2011 r. bony przyznano 96 osobom, a wykaz liczby pracowników według kryterium dochodu był wówczas następujący:

- do kwoty brutto 1.700 zł – **10 osób** otrzymało bony po **550 zł**,
- kwota brutto powyżej 1.701 zł do 2.400 zł – **22 osoby** otrzymało bony po **440 zł**,
- kwota brutto powyżej 2.401 zł do 3.400 zł – **39 osób** otrzymało bony po **330 zł**,
- kwota brutto powyżej 3.401 zł – **10 osób** otrzymało bony po **220 zł**.

Wypłacono bony 14 osobom – zatrudnionym proporcjonalnie do etatu oraz 1 osobie przebywającej na urlopie wychowawczym.

U odwołującego jest przyjęty i obowiązuje Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, z którego wynika, że podstawą przyznawania świadczeń socjalnych jest sytuacja życiowa, rodzinna i materialna osoby uprawnionej do korzystania ze świadczeń Funduszu. W myśl par 12 punktu 2 podstawę do obliczania ulgowych usług i świadczeń stanowi dochód pracownika osiągnięty w Zakładzie jak również dochód przypadający na osobę w rodzinie pracownika. Na podstawie par. 13 punktu 1 w ramach działalności, o której mowa w par. 12 środki Funduszu przeznaczają się na finansowanie (dofinansowywanie): pomocy materialnej osobom uprawnionym znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej – wyrażonej w formie bezwrotnej pomocy finansowej (zapomogi pieniężnej). Pomoc finansowa udzielana będzie także osobom dotkniętym wypadkami losowymi, klęskami żywiołowymi i chorobami. Zgodnie z par. 13 punktem 3 zakres pomocy rzeczowej obejmuje również bony towarowe

nie podlegające wymianie na pieniądze, uprawniające do zakupu w wyznaczonych sklepach określonych towarów, niezbędnych do zaspokojenia potrzeb bytowych osób spełniających powyższe kryteria. O zasadach i warunkach przyznawania świadczeń socjalnych mówi par 14, który w punkcie 3 przewiduje, że w przypadku ustalenia uprawnień do świadczeń zależnych od dochodu pracownika w jego Rodzinie jako podstawę obliczenia ulgowych usług i świadczeń stanowi dochód przypadający na osobę w gospodarstwie domowym wykazany w oświadczeniu osoby ubiegającej się o udzielenie pomocy; dochodem gospodarstwa domowego są wszelkie dochody osób zamieszkujących razem i utrzymujących się wspólnie, podlegające opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych, pomniejszone o kwotę świadczonych na rzecz dzieci alimentów ustalonych wyrokiem lub ugodą sądową. W dochodzie gospodarstwa domowego uwzględnia się kwotę alimentów otrzymywanych na rzecz dzieci na podstawie wyroku lub ugody sądowej. W przypadku prowadzenia działalności gospodarczej i współpracy przy prowadzeniu tej działalności – dochody z tego tytułu przyjmuje się w wysokości nie niższej niż zadeklarowane przez osoby osiągające te dochody kwoty stanowiące podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, a jeżeli z tytułu tej działalności lub współpracy nie istnieje obowiązek ubezpieczenia społecznego – kwoty nie niższe od najniższej podstawy wymiaru składek obowiązujących osoby ubezpieczone. W myśl art. 14 punktu 4 podstawą przyznania pomocy finansowej z Funduszu jest składany na stanowisku ds. organizacyjno – kadrowych wnioski osoby uprawnionej.

W 2012 r. pracodawca ponownie rozdzielał bony towarowe, niemniej uzależniał ich przyznanie od uprzednio złożonego przez pracownika wniosku oraz oświadczenia o wysokości dochodu przypadającego na jednego członka rodziny.

(dowód: Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej w (...) wraz z aneksami – bezsporne, akta pokontrolne ZUS dołączone do akt sprawy IV U 2256/13, zeznania świadków: J. B., B. D., B. G., W. M. (1), M. W. i B. Z. akta tut Sądu (...)).

Od wartości wydanych bonów pieniężnych płatnik składek nie naliczył składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Po przeprowadzeniu kontroli pozwany organ rentowy w dniu 11 marca 2013 r. wydał zaskarżone decyzje i ustalił zainteresowanym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz składkę na ubezpieczenie zdrowotne należne z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek – Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w (...).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołania nie zasługują na uwzględnienie.

Spór w przedmiotowych sprawach sprowadzał się do oceny, czy uzyskane przez zainteresowanych bony mieszczą się w zakresie działalności socjalnej pracodawcy i tym samym nie powinny być objęte obowiązkiem odprowadzenia składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, czy też pracodawca nie dostosował tychże wypłat do reguł wynikających z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, a tym samym powinien od wartości tych świadczeń odprowadzić należne składki do ZUS.

Podstawą ustalenia stanu faktycznego były przede wszystkim akta składkowe ZUS. Sąd Okręgowy w szczególności przyjął ustalenia zawarte aktach kontrolnych organu rentowego, znajdujących się przy sprawie o sygn. akt IV U 2256/13, a także na oparł ustalenia na podstawie oświadczeń i twierdzeń stron, w tym na zeznaniach J. B., B. D., B. G., W. M. (1), M. W. i B. Z..

Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym, w myśl § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106 ze zm.), podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych osiągany przez pracowników

u pracodawcy z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, z zastrzeżeniem art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t. j. Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.)

Istotne jest również zwrócenie uwagi na treść § 2 ust. 1 pkt 19 powyższego rozporządzenia, który wymienia zamknięty katalog przychodów niestanowiących podstawy wymiaru składek.

Między innymi podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (pkt 19 cyt. przepisu). Z powyższego wynika, że tylko świadczenia wskazane w § 2 są wyłączone z podstawy wymiaru składek i wyłączenie to musi być rozumiane ściśle.

Rozważając kwestię charakteru świadczeń wypłacanych przez skarżącego jego pracownikom należy zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t. j. Dz. U. z 2012 r., poz. 592 ze zm.), przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Według jego wyraźnego brzmienia odnosi się on wyłącznie do przyznawania ulgowych usług i świadczeń, co powinno być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania ze środków Funduszu.

Natomiast zgodnie z art. 8 ust. 2 cyt. ustawy, zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów.

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozwala zaakceptować stanowiska odwołującego, że bony towarowe przyznane przez (...) pracownikom zostały przydzielone z uwzględnieniem sytuacji materialnej osoby uprawnionej do bonów. Na dowód tej reguły skarżący przedstawił dowody z zeznań świadków w osobach: J. B., B. D., B. G., M. W. i B. Z. i zainteresowanego W. M. (1).

W ocenie Sądu orzekającego wypłata bonów towarowych wprawdzie formalnie była dokonana w ramach ZFŚS, jednak nie można jej zakwalifikować jako zrealizowanej w ramach celu socjalnego, a przyznawanie przedmiotowych świadczeń było oderwane od wyznaczników zarezerwowanych dla działalności socjalnej.

Powyższe tezy znajdują potwierdzenie w zeznaniach świadków. Analiza tychże osobowych źródeł dowodowych w sposób jednoznaczny wskazuje, że wartość przyznanych bonów towarowych zależała jedynie od miesięcznego dochodu brutto pracownika (...), poprzedzającego posiedzenie komisji socjalnej. (osoby przebywające na urloпах wychowawczych otrzymywali bony w takiej samej wysokości) Pracownicy nie składali wniosków o wypłatę bonów oraz oświadczeń o dochodach rodziny. Brak było także ustalonego kryterium dochodowego na członka rodziny, jako wyznacznika dla określenia wartości (wysokości) przyznanego świadczenia.

I tak, w toku przesłuchania przed Sądem W. M. (1) – główny księgowy (...) w (...), członek komisji socjalnej, która decydowała o przyznawaniu bonów towarowych - potwierdził, że ich wysokość wynikała z dochodów brutto pracownika i zależała od przedziału dochodowego, w którym w chwili ich przydzielania sytuował się uprawniony oraz szeroko relacjonował nieprawidłowości jakich dopuścić się miał Zakład Ubezpieczeń Społecznych w trakcie kontroli.

Również świadek J. B. – przewodniczący komisji zakładowej NSZZ „Solidarność” – potwierdził, że podstawą kryterium podziału funduszu socjalnego był dochód pracownika otrzymywany w zakładzie.

Z kolei B. D., która także była członkiem komisji decydującej o przyznaniu bonów towarowych, wyraźnie wskazała, że jako kryterium podziału środków był brany dochód pracownika brutto nie weryfikowano dochodu na członka rodziny

Z zeznań B. G. i B. Z. – pielęgniarek w ZZOZ, które także zasiadały w komisji socjalnej przyznającej bonu towarowe wynika, że o wysokości bonu przyznawanego konkretnemu pracownikowi decydowała wysokość dochodu danej osoby w zakładzie.

Według świadka M. W. - starszej księgowej, która wchodziła w skład komisji decydującej o przyznaniu bonów w 2009 r. i w 2010 r. – stosowane było kryterium dochodowe każdego pracownika w odniesieniu do jego zarobków w ZZOZ, nie badano przy tym sytuacji życiowej i rodzinnej każdego pracownika.

Organ rentowy w wydanych decyzjach słusznie więc argumentował, że podział środków nie był determinowany kryteriami socjalnymi. Z treści cyt. przepisu art. 8 ust. 1 ustawy wynika, że przyznawanie ulgowych usług uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. Tym samym przepis ten określa podstawową zasadę wykorzystywania środków funduszu, zgodnie z którą przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej. Ponadto wyraźnie wskazuje na związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. To powiązanie może oznaczać tylko jedno: im trudniejsza jest sytuacja osoby uprawnionej, tym wyższe powinno być świadczenie. Nakłada to na dysponentów świadczenia obowiązek indywidualnego rozpoznania każdego wniosku o pomoc z funduszu.

W tożsamy sposób przyznanie świadczeń socjalnych warunkuje § 12 Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej w (...). Nie oznacza to jednak, że płatnik dokonujący podziału tych świadczeń, może prowadzić ich dystrybucję w oparciu o dowolne kryteria podziału lub też ich brak.

W myśl § 12 pkt 1 tego Regulaminu przyznawanie i wysokość dofinansowania z Funduszu do usług i świadczeń socjalnych dla osób uprawnionych uzależnione jest od ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej.

W ocenie Sądu Okręgowego odwołujący nie wykazał dokumentami ani też osobowymi środkami dowodowymi, że przydzielając bonu towarowe swoim pracownikom stosował się do zasad określonych w art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, jak też do reguł obowiązującego w zakładzie § 12 pkt 1 Regulaminu.

Na powyższą ocenę nie ma wpływu, że już w trakcie postępowania kontrolnego prowadzonego przez ZUS, znaczna część pracowników (85%) złożyła oświadczenia o sytuacji dochodowej z okresu ostatnich 3 lat, bądź niektórzy dołączyli zeznania podatkowe PIT. Istotne jest bowiem, iż na dzień dystrybucji bonów płatnik składek ani nie wymagał takich oświadczeń, ani nie analizował sytuacji pracowników w 3 łącznie wymaganych płaszczyznach. Sąd na obecnym etapie postępowania nie jest właściwy do zastępowania w tym zadaniu pracodawcy i ustalania, czy rozdział środków z funduszu socjalnego w ostatecznym rozrachunku w każdym przypadku był słuszny.

W orzecznictwie podkreśla się że: „Fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatem są rodziny (a nie tylko pracownicy) o najniższych dochodach. Art. 8 ust. 1 ustawy z 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych powiązał zasady korzystania z ulgowych usług i świadczeń z sytuacją życiową, materialną i rodzinną osób uprawnionych, czyli z kryterium socjalnym (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku w sprawach o sygn. akt: III AUa 1698/11, III AUa 1596/11, III AUa 1586/11, III AUa 1571/11 i III AUa 1503/11).

Podkreślenia wymaga, że „... art. 8 ust. 1 ustawy z 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych ustanawia tzw. kryterium socjalne udzielania pomocy z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych uzależniając ją od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika. Ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie przewiduje w tym zakresie wyjątków. Nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może „zmienić tego kryterium. Stąd świadczenia wypłacone przez pracodawcę z pominięciem tego kryterium nie mogą być ocenione w sensie prawnym jako świadczenia socjalne, a jeżeli tak, to nie mogą korzystać z uprawnień przyznanych tym

świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych” (por. np. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 listopada 2012 r., sygn. akt III AUa 1307/12.).

Przyznanie świadczenia poza wymaganym trybem - nawet za zgodą organizacji związkowej - oznacza naruszenie przez pracodawcę regulaminu wykorzystania zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, a tym samym naruszenie art. 8 ust. 2 cyt. ustawy.

Dodatkowo wskazać należy na uzasadnienie wyroku SN z dnia 16 sierpnia 2005 r. **I PK 12/05**. W stanie faktycznym będącym kanwą powyższego orzeczenia płatnik składek zastosował zbliżone kryterium przydziału świadczeń socjalnych. Komisja socjalna postanowiła, że osoby o dochodach do 1.100 zł otrzymają po 990 zł brutto, osoby o dochodach od 1.101 do 1.500 zł otrzymają po 850 zł brutto, osoby o dochodach od 1.501 do 2.800 zł otrzymają po 820 zł, osoby o dochodach powyżej 2.800 zł otrzymają po 745 zł brutto, a osoby zatrudnione od września 2003 r. otrzymają po 300 zł brutto.

SN poddał krytyce zastosowany mechanizm . Oznaczał on bowiem , że zróżnicowanie świadczeń było niewielkie, a pracownikom posiadającym wysokie dochody przyznano świadczenie niewiele mniejsze od pracowników uzyskujących dochody w najniższym przedziale .

Powyższe stanowisko prowadzi do wniosku, że przyznawanie świadczeń ogółowi zatrudnionych w tej samej bądź zbliżonej wysokości jest wykluczone.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do wyroku z dnia 20 sierpnia 2001 r., I PKN 579/00 (OSNP 2003/14/331) doświadczenie życiowe wskazuje, iż jest mało prawdopodobne, aby dwie uprawnione osoby pozostawały w jednakowej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej, a tylko taka (lub bardzo zbliżona) pozwalałaby na przyznanie świadczeń w tej samej wysokości. Tym bardziej, zdaniem Sądu Najwyższego, możliwość taką należy wykluczyć, gdy uprawnionymi jest kilka, kilkanaście czy kilkadziesiąt osób.

Jak wskazano powyżej , w niniejszej sprawie w poszczególnych latach znaczne grupy pracowników – kilkudziesięciosobowe otrzymało bony w tej samej bądź podobnej wysokości (np. po 300 - 350 w 2009 r. czy po 300- 400 zł w 2010 r.).

Sam fakt niskiego wynagrodzenia pracowników, którzy otrzymali przedmiotowe świadczenia - co podkreślał wnioskodawca - nie mógł być wystarczający do spełnienia kryterium socjalnego. Nawet identycznie niskie wynagrodzenia wszystkich pracowników, którzy otrzymali przedmiotowe świadczenia, nie mogą automatycznie oznaczać identycznej sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej. Wszak wśród pracowników każdego zakładu pracy, a zwłaszcza większego, znajdują się tacy pracownicy, którzy nie mają nikogo na swym utrzymaniu, tacy którzy mają na swym utrzymaniu dzieci i to w różnej liczbie, jak też ci którzy posiadają małżonka pracującego lub też bezrobotnego. Te okoliczności decydują o wysokości dochodu na poszczególnych członków rodziny. Oczywistym jest, że sytuacja finansowa bezdzietnej osoby mającej niskie wynagrodzenie, lecz posiadającej małżonka otrzymującego wysokie dochody, okaże się korzystniejsza, aniżeli przykładowo sytuacja osoby, której małżonek otrzymuje podobnie niskie wynagrodzenie i do tego posiadającej na swym utrzymaniu dzieci. Tych okoliczności płatnik składek w ogóle nie badał .

(por. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 4 października 2012 r.

III AUa 1698/11)

W tym miejscu przypomnieć należy ,iż wnioskodawca utrzymywał , iż pomimo braku składania wniosków i oświadczeń majątkowych komisja socjalna знаła sytuację rodzinną , życiową i majątkową wszystkich pracowników. Już w świetle zasad doświadczenia życiowego wydaje się wręcz niemożliwe , by członkowie komisji posiadali pełną wiedzę odnośnie tejże sytuacji około 100 pracowników. Dodatkowo tej okoliczności nie potwierdzili świadkowie , wchodzący w skład komisji .

Brak jest przy tym podstaw, aby przyjąć, że można stosować kryterium socjalne w sposób dorozumiany. Jest to sprzeczne z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, jak też z § 9 ww. regulaminu, z którego wynika, że spełnienie kryterium socjalnego jest zależne od faktycznego dochodu na członka rodziny.

Ponadto, co do zasady nie wystarczy, iż pracodawca posiada niezbędne dane o sytuacji życiowej, rodzinnej i majątkowej uprawnionych. Informacje te winny przesądzać o sposobie wydatkowania środków z funduszu. (por. wyrok SA w Poznaniu z dnia 14 marca 2013 r. III AUa 1289/12).

Także z orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, iż realizacja socjalnych celów Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych jest możliwa gdy wypłacane z tego funduszu świadczenie jest uzależnione od sytuacji materialnej i rodzinnej poszczególnych pracowników (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009 r., I UK 121/09, OSNP 2011/9-10/133), co w praktyce oznacza zebranie wniosków od pracowników zawierających dane odnośnie wysokości dochodu na członka rodziny. W uzasadnieniu wyroku z dnia 6 lutego 2008 r., II PK 156/07 Sąd Najwyższy podkreślił, że przyjęcie dochodu na członka rodziny jest usprawiedliwionym kryterium oceny sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby ubiegającej się o przyznanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokości dopłat z funduszu świadczeń socjalnych, bo jest to obiektywnie czytelny i miarodajny sposób oceny zasadności ubiegania się o świadczenia z tego funduszu.

Wymaganie złożenia oświadczeń nie pozostaje także w sprzeczności z treścią ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.). Wspomnieć należy, iż z wyjaśnień udzielanych przez Biuro Generalnego Inspektora Danych Osobowych wynika, że przetwarzanie danych osobowych w zakresie określonym w art. 8 ust. 1 u.z.f.ś.s. (czyli w celu zdobycia informacji o sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osób uprawnionych) jest dopuszczalne na podstawie art. 23 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych, stwierdzającym, że przetwarzanie danych jest dopuszczalne, gdy zezwalają na to przepisy.

Z kolei Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 maja 2002 r., I PKN 267/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 99, stwierdził, że "pracodawca nie narusza dóbr osobistych pracownika (art. 23 k.c., art. 47 i art. 51 ust. 1 i 2 Konstytucji), zobowiązując go zgodnie z postanowieniami regulaminu przyznawania zapomóg z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych do złożenia zaświadczenia o zarobkach uzyskiwanych u drugiego pracodawcy". W uzasadnieniu Sąd podniósł, że w ustawie "jest [...] zawarta zasada przyznawania ulgowych usług i świadczeń oraz dopłat z Funduszu według kryteriów o charakterze wyłącznie socjalnym, tj. uzależnionych co do zasady i wysokości od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. [...] Jeżeli więc przyznawanie świadczeń jest uzależnione od wymienionych wyżej kryteriów, to oczywiście staje się, że sytuacja pracownika lub innej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu wymaga każdorazowo wyjaśnienia, ustalenia i oceny".

W związku z tym pracodawca ma prawo domagać się od pracownika udzielania informacji i odmowa ich udzielenia może skutkować nie przyznaniem świadczenia (por. wyrok SA w Szczecinie z dnia 14.02.2013 r. III AUa 724/12). Zwrócić także warto uwagę na treść wyroku SA w Poznaniu z dnia 7 lutego 2013 r. III AUa 1128/13, zgodnie z którym pracodawca może i powinien poprosić o oświadczenie o sytuacji dochodowej pracownika i członków jego rodziny. Bowiem o sytuacji materialnej pracownika decydują nie tylko jego zarobki w firmie, ale także sytuacja dochodowa osób, które wraz z pracownikiem prowadzą wspólne gospodarstwo domowe. Natomiast to Regulamin FŚS powinien określać, jakie informacje i dokumenty są niezbędne do dokonania oceny, czy osoba ubiegająca się o przyznanie świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych spełnia kryteria, od których uzależnia się jego przyznanie. Takiego zastrzeżenia regulamin wnioskodawcy nie posiada.

Reasumując, o spełnieniu kryterium socjalnego nie może być mowy bez indywidualnej analizy sytuacji każdej uprawnionej do skorzystania z funduszu osoby.

W tych okolicznościach działania odwołującego w istocie stanowiły formę wynagradzania pracowników, realizowaną nie ze środków pracodawcy, ale z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Dlatego też bony należało uznać za

przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek (por. np. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009 r., I UK 129/09 OSNP 2011, nr 9-10, poz. 133.).

Kierując się powyższym, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił wniesione odwołania jako niezasadne.